

Pohjois-Karjala, VARK-alueet

631. Alimmainen Jokijärvi 101177

Kunta: Nurmes

Kohde: Alimmainen Jokijärvi

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Pohjaltaan nelikulmainen hiilimiilu (halkaisija 13 m), jonka kaakkoisreunalla ilmanottoaivannot.

VARK-perustelut:

Hiilimiilut ovat tyypillisiä historiallisen ajan kotiteollisuuteen liittyviä muinaisjäännöksiä. Alimmaisen Jokijärven hiilimiilu on hyvin säilynyt kohdetyyppin edustaja.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000020601>

632. Haasiinniemi 100550

Kunta: Lieksa

Kohde: Haasiinniemi

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: kivikautinen; rautakautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Laaja kivikautinen asuinpaikka-alue, jolla on ollut asutusta esikeraamiselta kivikaudelta (ainakin alkaen noin 6250 eaa.) keraamisen kivikauden alkuun (noin 5000 eaa.). Osa kulttuurikerroksista on hautautunut tulvahiekköjen alle. Kohteesta on myös pyyntikuoppia, joista yksi on ajoitettu radiohiiliajoituksella varhaismetallikaudelle. Lisäksi nykyisen rannan läheltä on tutkittu keskiselle rautakaudelle ajoittuva liesi (noin 430 jaa.).

VARK-perustelut:

Poikkeuksellisen laaja esikeraamisen ja neoliittisen kivikauden alun asuinpaikka, jossa osa kulttuurikerroksista on hautautunut tulvahiekköjen alle. Kohde on tutkimuksellisesti hyvin merkittävä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=422010026>

633. Hattuvaara Kuusikko 100791

Kunta: Iloantsi

Kohde: Hattuvaara Kuusikko

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Keskellä kylää sijaitseva historiallisen ajan ortodoksikalmisto, joka on ollut käytössä 1700-luvun puolivälistä 1890-luvulle. On mahdollista, että kalmistoa käyttivät myös kylän ensimmäiset, uskoltaan luterilaiset asukkaat 1680-luvulla. Kalmiston alueella on vanhoja ristejä ja grobuja eli hirsistä rakennettuja ja laudoilla harjakatettuja hautamuistomerkkejä. Alueella on myös pieniä kivistä tehtyjä röykkiötä sekä kiveyksiä. Hattuvaaran nykyisen tsasounan läheisyydessä sijaitsevan kalmiston alue on osin aidattu.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt historiallisen ajan ortodoksikalmisto, joka sijaitsee Pohjois-Karjalan vanhimman käytössä olevan tsasounan läheisyydessä. Keskellä kylää sijaitsevan kohteen ympäristössä on yhä runsaasti perinteisen karjalaisen kylämaiseman elementtejä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=146010063>

634. Haudanlahti 101052

Kunta: Kitee

Kohde: Haudanlahti

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Varhaismetallikautinen asuinpaikka, joka sijaitsee jyrkkärinteisen niemen kärjessä tasaisella (mahdollisesti tasatulla) lakialueella. Jyrkkä notkelma, jonka tyvässä kulkee matala kiviaita niemen poikki rannasta rantaan, erottaa niemen kärjen harjanteineen muusta niemestä. Kiviaidan ajoitus ei ole tiedossa.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt ja näyttävä varhaismetallikauden asuinpaikka. Kohteen sijoittumiseen liittyy mahdollisesti puolustuksellisia näkökulmia.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000003335>

635. Havukkakallio 100896

Kunta: Ilomantsi

Kohde: Havukkakallio

Tyyppi: puolustusvarustukset

Ajoitus: keskiaikainen

Lyhyt kohdekuvaus:

Havukkalinna on osin jyrkkäreunainen kallio, jonka laen loivalla kaakkoisreunalla on vallitusten jäännöksiä ja laella useita rakennusten pohjia. Lakialueen kaakkoisreunalla on jyrkkin maavalli (korkeus noin 2 m, leveys tyvestä noin 5 m), josta kaakkoon on havaittavissa vielä neljä hyvin matalaa ja maastossa vaikeasti havaittavaa perättäistä valliä. Kohdetta on tutkittu usein kaivauksin, mutta kohteelta ei ole toistaiseksi löydetty tarkemmin ajoitettavissa olevia löytöjä. Vuoden 2021 tutkimuksissa vallituksesta löytyneestä hirsirakenteesta pyritään saamaan radiohiiliajoitus linna iän tarkentamiseksi.

VARK-perustelut:

Pohjois-Karjalan toinen tunnettu muinaislinna tai linnavuori, jonka kookkaasta maavallista on löydetty puurakenteita. Harvinainen ja hyvin säilynyt kohde.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=146010021>

636. Hiekanpää III 100864

Kunta: Kitee

Kohde: Hiekanpää III

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: esihistoriallinen; historiallinen; kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Neoliittisen kivikauden asuinpaikka, jonka löytöaineisto on varhaista asbestikeramiikkaa. Asuinpaikalla ja sen taustalla harjun reunan harjanteilla on 18 esihistoriallista pyyntikuoppaa. Lisäksi kohteessa on yksi historialliselle ajalle ajoittuva rännillistä mallia oleva tervahauta.

VARK-perustelut:

Varhaisen asbestikeramiikan aikainen kivikautinen asuinpaikka, jonka taustalla laaja 18 pyyntikuopan kokonaisuus. Kohde on hyvin säilynyt.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=260010012>

637. Hiidenniemi 101053

Kunta: Kitee

Kohde: Hiidenniemi

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen; rautakautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Hiidenniemen kärjessä sijaitsevalla asuinpaikalla, jolla on ollut asutusta kivikaudelta varhaismetallikaudelle (noin 3900–300 eaa.) ja myöhemmin vielä rautakaudella merovingi- ja viikinkiaikana (800–900-luvut jaa.). Nykyisen niemen kärki on ollut ilmeisesti aiemmin saarena. Entisen saaren erottaneen matalan salmen paikalla on kosteikko, josta on löydetty varhaismetallikaudelle ajoittuvia (noin 900 eaa. ja 300 eaa.) puurakenteita.

VARK-perustelut:

Poikkeuksellisen pitkän ajanjakson, peräti 4–5 vuosituhannen aikana käytössä ollut asuinpaikka, jonka kosteikko-osassa on säilynyt puurakenteita pronssi- ja rautakauden taitteesta. Kyseessä on harvinainen kohdetyyppi, jossa normaalisti täysin tuhoutunut esihistoriallinen puuaines ja -esineet ovat yhä säilyneenä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000003341>

638. Hutunniemi 2 101068

Kunta: Ilomantsi

Kohde: Hutunniemi 2

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Historiallisen ajan asuinpaikka, joka sijaitsee järveen pistävällä levällä niemellä. Alueella on runsaasti raivausröykkiöitä ja -valleja, kolme rankennuksen pohjaa ja uuniperustuksia. Historiallisten lähteiden perusteella Ilomantsin Kirkonkylän asutus on Pohjois-Karjalan vanhinta. Kohde on arkeologisessa mielessä Kirkonkylän alueen parhaiten säilynyt asuinpaikka, jonka asutushistorian koko syvyys ei ole vielä täysin tiedossa.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt ja monipuolinen historiallisen ajan asuinpaikka, jolla on tutkimuspotentiaalia Pohjois-Karjalan vanhimman historiallisesti tunnetun asutuksen tutkimukselle.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000020314>

639. Kaatamo Täyssinän rauhan rajakivi 100841

Kunta: Liperi

Kohde: Kaatamo Täyssinän rauhan rajakivi

Tyyppi: kivrakenteet

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Täyssinän rauhan rajakivi, jonka halkaisija on noin 4 metriä ja korkeus metrin. Kiven laakeaan pintaan on piirretty vuosiluvut 1595 ja 1767, Ruotsin kruunut sekä ilmeisesti rajankävijöiden nimimerkkejä ja rajan suuntaa osoittava ura.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt Täyssinän rauhan rajakivi (1595). Kyseessä on Suomen alueen ensimmäinen historiallinen rajalinja, joka on merkitty järjestelmällisesti maastoon. Kohde sijaitsee valtatievarrella helposti saavutettavissa.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=426010018>

640. Kalatonlampi 1 101288

Kunta: Ilomantsi

Kohde: Kalatonlampi 1

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Poikkeuksellisen laaja Muinais-Koitereen rannalla sijainnut mesoliittisen kivikauden asuinpaikka-alue. Radiohiiliajoitusten perusteella paikalla on ollut asutusta ainakin 7800–7500 eaa. ja 5900–5800 eaa. Kohdetta ei ole tutkittu kaivauksin, vaan sen runsaat löydöt on havaittu koneellisen metsätalouden paljastamasta mineraalimaasta.

VARK-perustelut:

Poikkeuksellisen laaja ja pitkään käytetty mesoliittisen kivikauden asuinpaikka, jolla on sekä maankunnallista että valtakunnallista merkitystä. Kohteella on runsaasti tutkimuspotentiaalia.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000026782>

641. Kalliolahti 100761

Kunta: Kitee

Kohde: Kalliolahti

Tyyppi: kivirakenteet

Ajoitus: varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Matala varhaismetallikautinen lapinraunio (6 x 6 m), joka sijaitsee järven rannalla kallion laella. Raunioon liittyy noin 2 x 2 metrin kokoinen laatikkomainen kiveys.

VARK-perustelut:

Tyypillinen matala lapinraunio järven rannalla. Hyvin säilynyt kohde valittiin edustamaan lähialueen varhaismetallikauden kohteiden keskittymää.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=260010037>

642. Kangasranta 16 100625

Kunta: Liperi

Kohde: Kangasranta 16

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Neoliittisen kivikauden asuinpaikka, jolla sijaitsee yhdeksän muodoltaan pyöreää tai soikeaa asumuspainannetta. Painanteiden pitemmän sivun pituus vaihtelee 5–10 metrin välillä. Paikalta on löydetty tyypillistä kampakeramiikkaa.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt kivikautinen asumuspainannekohde, joka on valittu edustamaan Kangasrannan alueen tiheää asumuspainanteita sisältävien kohteiden ryvästä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=426010037>

643. Kermajärven lapinrauniot 100297

VARK-alueen perustelu:
Viereisten saarien lapinrauniokohteet.

Kunta: Heinävesi

Kohde: Hoikansaari

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: varhaismetallikautinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=90010016>

Kunta: Heinävesi

Kohde: Linjasaari

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: varhaismetallikautinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=90010017>

644. Kovero Kirkkopelto 100642

Kunta: Joensuu

Kohde: Kovero Kirkkopelto

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Historiallisen ajan ortodoksikalmisto, jonka yhteydessä on sijainnut tsasouna. Kylä on ollut yksi Pohjois-Karjalan vanhimpia ja suurimpia: vuonna 1500 siellä oli 9 taloa. Vesijohtolinjan kaivun yhteydessä paikalta on havaittu hautauksia, pääkalloja ja ortodoksisten hautausten hautakiviä. Tsasounan sijainnista ei ole tarkkaa tietoa. Kalmisto sijaitsee kylän reunalla, metsittyvällä vanhalla maatalousmaalla.

VARK-perustelut:

Yhden Pohjois-Karjalan vanhimman kylän ortodoksinen ruumiskalmisto, johon on perimätiedon mukaan haudattu myös luterilaisia.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=856500002>

645. Laavussuo 100903

Kunta: Outokumpu

Kohde: Laavussuo

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Laaja neoliittisen kivikauden asuinpaikka-alue, jonka asutus levittäytyy Laavussuon länsireunalla noin 1,3 km matkalle. Kohteessa on kaksitoista asumuspainanetta ja noin neljä pienempää niin sanottua asuinpaikkakuopannetta. Asumusten pohjista kymmenen on suuria ja suorakulmaisia (noin 7 x 10 m). Yksi tutkittu asumus ajoittuu Pöljän tyyppin asbestikeramiikan aikaan ja asumuksen osin hiiltyneenä säilynyt puurakenne on ajoitettu radiohiiliajoituksella noin 2600–2500 eaa.

VARK-perustelut:

Laaja Pöljän tyyppin asbestikeramiikkaan liittyvä asuinpaikka-alue, jolla useita suurikokoisia asumuspainanteita. Kaivauksin tutkitussa asumuksessa oli säilynyt hiiltynyttä puurakennetta. Kohde on edustamansa kulttuurisen vaiheen keskeisimpiä asuinpaikkoja.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=309010006>

646. Linnankukkula 101075

Kunta: Joensuu

Kohde: Linnankukkula

Tyyppi: puolustusvarustukset

Ajoitus: keskiaikainen

Lyhyt kohdekuvaus:

Suon keskellä sijaitsevalla jyrkkärinteisellä Linnankukulalla on havaittu muurin perustuskiveystä ja rakennusten kiukaita. Kohdetta on tutkittu kaivauksin. Radiohiiliajoitukset ja metalliesineet (muun muassa panssarinuolenkärki) osoittavat kohteella olleen toimintaa ainakin keskialjalta 1300/1400-luvuilta 1600-luvulle.

VARK-perustelut:

Pohjois-Karjalan ainoa linnavuori, jolta on ajoittavia arkeologisia löytöjä. Ympäristössään vaikuttava kohde on hyvin säilynyt.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000028474>

647. Lintutorni 100867

Kunta: Outokumpu

Kohde: Lintutorni

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Neoliittiselle kivikaudelle ajoittuva asuinpaikka, joka sijaitsee harjua reunustavalla kankaalla muinaisen rantatörmän päällä noin puolen kilometrin pituisena vyöhykkeenä. Paikalla on noin kaksikymmentä asumuspainanetta, joista yksi on tutkittu kaivauksin. Kohteen löytöaineisto ajoittuu tyyppillisen kampakeramiikan aikaan, eli noin välille 4000–3500 eaa.

VARK-perustelut:

Yksi Pohjois-Karjalan laajimmista kivikautisista asuinpaikka-alueista. Kohteella asutuksen aikainen ympäristö on helposti ymmärrettävissä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=309010017>

648. Lohisensaaret 1 101151

Kunta: Ilomantsi

Kohde: Lohisensaaret 1

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: keskiaikainen; kivikautinen; rautakautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Laaja asuinpaikka, joka sijaitsee saarella kapeikon rannalla. Paikalta on löytöjä keraamiselta kivikaudelta, mahdollisesti varhaismetallikaudelta ja rautakauden lopulta tai keskiajalta. Asuinpaikan kulttuurikerroksessa on runsaasti palanutta luuta ja löydetty savikuona viittaa paikalla sijainneeseen, vielä tarkemmin ajoittamattomaan uunirakenteeseen.

VARK-perustelut:

Pitkään käytetty asuinpaikka, jolta löytöinä kivikauden ja rautakauden lopun tai keskiajan esineitä. Kohde valittiin edustamaan vielä huonosti tutkittua Lohisen- ja Kiukoisen saarien kohderyystä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000035076>

649. Majoonsuo 100833

Kunta: Outokumpu

Kohde: Majoonsuo

Tyyppi: asuinpaikat; hautapaikat

Ajoitus: kivikautinen; pronssikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Majoonsuo on hiekkapohjainen entinen saari, jonka alueella on löytöjä seitsemästä eri pesäkkeestä. Kohteessa on mesoliittisen kivikauden punamultahauta (tutkittu kaivauksin ja ajoitettu 7500–7350 eaa.), neoliittisen kivikauden asuinpaikka (asumuspainanne ja keramiikkaa) ja mahdollisesti varhaismetallikaudelle ajoittuvia löytöjä. Asuinpaikan korkeimmat ja vanhimmat löytöalueet sijaitsevat Muinais-Saimaan korkeimman rantapinnan yläpuolella.

VARK-perustelut:

Poikkeuksellisen monipuolinen kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka. Nykyisen ympäristön kautta kohteen asutustilan sijainti veden läheisyydessä on helposti ymmärrettävissä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=309010004>

650. Mulejärven Kalmoniemen muinaisjäännökset 100505

VARK-alueen perustelu:

Erämaaajärveen pistävän harjuniemen kärki on vetänyt puoleensa eri aikoina erilaista toimintaa. Kokonaisuus koostuu kivikautisesta leiripaikasta ja historiallisen ajan kalmistosta ja järvimalmin hankintapaikasta.

Kunta: Nurmes

Kohde: Kalmoniemi

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=541010008>

Kunta: Nurmes

Kohde: Mujejärvi Kalmoniemi

Tyyppi: hautapaikat; raaka-aineen hankintapaikat

Ajoitus: historiallinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=541010012>

651. Murtovaaran karsikot 100504

VARK-alueen perustelu:

Talomuseon piha- ja peltoalueen reunoilla, kulkureittien varrella sijaitsevien karsikkomäntyjen kokonaisuus.

Kunta: Nurmes

Kohde: Murtovaara

Tyyppi: kultti- ja tarinapaikat

Ajoitus: historiallinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=911500004>

Kunta: Nurmes

Kohde: Laavu

Tyyppi: kultti- ja tarinapaikat

Ajoitus: historiallinen

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000010341>

652. Möhkön ruukki 101172

Kunta: Ilomantsi

Kohde: Möhkön ruukki

Tyyppi: teollisuuskohteet

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Möhkön ruukki on suurin ja merkittävin 1800-luvulla perustetuista järvimalmiruukeista. Vanhaa masuunia, rakennusten pohjia, kanavia ja pajoja on tutkittu restaurointitöiden yhteydessä arkeologisin kaivauksin.

VARK-perustelut:

Laaja raunioitunut 1800-luvun järvimalmiruukki, johon liittyvistä rakennuksista osa on vielä käytössä, mutta suoraan raudan valmistukseen liittyvät rakenteet ja rakennukset ovat raunioituneita.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000018298>

653. Pieni Vihtari Kalmosaari 101055

Kunta: Heinävesi

Kohde: Pieni Vihtari Kalmosaari

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

säilynyt historiallisen ajan kalmistosaari, jossa yli kaksikymmentä hautapainannetta. Yhden painanteen tutkimuksessa löytyi kiveyksen alle tehty hautaus, joka on tehty tutkimustulosten perusteella 1600- ja 1700-lukujen taitteessa.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt historiallisen ajan hautasaari.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000004936>

654. Piilolahti 100715

Kunta: Tohmajärvi

Kohde: Piilolahti

Tyyppi: asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: historiallinen; kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Näyttävä neoliittisen kivikauden asuinpaikka, jossa kahdeksan suurta asumuspainannetta (5–8 x 10 m) ja neljä niihin liittyvää pienempää kuopannetta (halkaisija 3–4 m). Asuinpaikka sijaitsee tasaisen terassilla jyrkän muinaisrannan päällä. Sen löytöaineisto ajoittuu tyypillisen kampakeramiikan aikaan.

Asumuspainanteet ovat poikkeuksellisen kookkaita kyseisen kulttuurivaiheen asumuspainanteiden yleiseen kokoon verrattuna.

VARK-perustelut:

Tyypilliseen kampakeramiikkaan ajoittuva, hyvin säilynyt ja kaikin puolin edustava neoliittisen kivikauden asumuspainannekylä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=848010011>

655. Pirunpöytä 100610

Kunta: Kitee
Kohde: Pirunpöytä
Tyyppi: kultti- ja tarinapaikat
Ajoitus: historiallinen; rautakautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Yläpinnaltaan tasainen maakivi (2 x 2 m, korkeus 50 cm), jossa noin 80 uhrikuoppaa. Kolme kuppia on yhdistetty niin kutsutulla juoksutusuralla.

VARK-perustelut:

Näyttävä rautakauden tai historiallisen ajan kuppikivi. Kohdetyyppi on harvinainen Pohjois-Karjalassa. Se sijaitsee kuppikivien tiheimmän esiintymisalueen pohjoispuolella.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=248010004>

656. Porthaninrinne 101221

Kunta: Tohmajärvi
Kohde: Porthaninrinne
Tyyppi: puolustusvarustukset
Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Tietä pitkin etenevää sotajoukkoa vastaan rakennettu Suomen sodan (1808–1809) aikainen puolustusvarustus. Sen yli kaksisataa metriä pitkään maavalliin liittyy useita erilaisia rakenteita. Vanha tielinja kulkee vallituksen läpi. Hyvin säilynyt kohde on valittu edustamaan laajempaa samaan tiehen liittyvien puolustusvarustusten joukkoa.

VARK-perustelut:

Hyvin säilynyt Suomen sodan (1808–1809) aikainen puolustusvarustus.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000026657>

657. Puohtiinkangas 101378

Kunta: Iloimantsi
Kohde: Puohtiinkangas
Tyyppi: kivrakenteet; työ- ja valmistuspaikat
Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Tien varressa matalalla harjanteella sijaitseva historiallisen ajan miilualue, jossa on 16 pystymiilun jäännöistä (halkaisijat noin 14 m) sekä hirrestä salvotun kaivon ja maakellarin jäänteet. Hyvin säilyneen kohteen rakenteet sijaitsevat tiiviinä ryppäänä. Alue on hakattu, mutta miiluja ei ole vahingoitettu. Kohde on nuori ja ajoittuu todennäköisesti 1900-luvulle.

VARK-perustelut:

Tiivis ja hyvin säilynyt 1900-luvun hiilenvalmistusalue.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000026878>

658. Pörrinmökki 100998

Kunta: Rääkkylä

Kohde: Pörrinmökki

Tyyppi: asuinpaikat; asuinpaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: kivikautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Pörrinmökki on yksi Suomen laajimmista kivikauden asuinpaikka-alueista. Paikalla on asutusta neoliittiselta, eli keraamiselta kivikaudelta aina varhaismetallikaudelle, karkeasti aikavälillä 4500 eaa. – 300 jaa. Alueella on havaittu seitsemän asumuspainannetta ja kuusi pyyntikuoppaa. Kohdetta on tutkittu useaan otteeseen kaivauksin, ja se on osoittautunut poikkeuksellisen runsaslöytöiseksi. Kohteen poikkeuksellisiin löytöihin kuuluvat muun muassa neoliittiselle kivikaudelle ajoittuvat savesta valmistetut eläinveistokset (aiheina metsäpeura tai hirsi, kala tai hylje ja linnut).

VARK-perustelut:

Poikkeuksellisen laaja, rikaslöytöinen ja asutusvaiheiltaan monipuolinen asuinpaikka harjumaastossa. Osa kohteesta on tutkittu arkeologisin kaivauksin.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=707010007>

659. Rahakangas 1 100647

Kunta: Joensuu

Kohde: Rahakangas 1

Tyyppi: asuinpaikat; hautapaikat

Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Sarvinginjärven vanhalla rantaterassilla sijaitseva kivikautinen asuinpaikka, joka on ollut käytössä useassa eri vaiheessa. Mesoliittisen kivikauden asutuksen 9100–6700 eaa. vanhin vaihe kuuluu Suomen vanhimpien jääkauden jälkeisten pioneeriasuinpaikkojen joukkoon. Paikalta on tutkittu ajoitusten perusteella neoliittiselle kivikaudelle ajoittuva asumuspainanne (noin 3370–3090 eaa.), joka lattian alapuolelta löydettiin punamultahautaus. Lisäksi paikalta on pieniä määriä neoliittisen kivikauden tai varhaismetallikauden asbestisekoitteista keramiikkaa.

VARK-perustelut:

Usealla kivikauden jaksolla käytetty asuinpaikka, jonka vanhin asutusvaihe ajoittuu jääkauden jälkeisen pioneeriasutuksen aikaan.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000000787>

660. Siihtala 100536

Kunta: Joensuu
Kohde: Siihtala
Tyyppi: asuinpaikat
Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Mesoliittisen kivikauden asuinpaikka (7700–7550 eaa.), joka on hautautunut tulvivan Muinais-Saimaan 2–4 metriä paksujen tulvahiekkakerrosten alle noin 4500 eaa. Kaivauksissa asuinpaikalta on löydetty liesiä, palanutta luuta ja iskettyä kvartsia.

VARK-perustelut:

Äärimmäisen harvinainen Vuoksen vesistöalueen esikeraamisen kivikauden asuinpaikka, joka on hautautunut tulvahiekkakerrosten alle.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=167010002>

661. Sotkuma Iljala 100847

Kunta: Polvijärvi
Kohde: Sotkuma Iljala
Tyyppi: asuinpaikat; löytöpaikat
Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Osin kaivauksin tutkittu 1600- ja 1700-lukujen asuinpaikka, josta löydetty myös hopearaha-äärre. Tutkimuksissa löydettyistä rakennuksista toinen oli varhopatsasrakenteinen ja kuoppaliedellä varustettu, ja toinen oli kivijalalle perustettu lamasalvoksinen rakennus. Löydöt koostuivat muun muassa slaavilais-karjalaisesta keramiikasta ja savitiivisteestä sekä eri viljojen siemenistä. Peltomaalla sijaitsevalla kohteella asuinpaikan rakenteita ei ole nähtävissä maanpinnalle.

VARK-perustelut:

Pohjois-Karjalan ainoa tutkittu 1600- ja 1700-lukujen asuinpaikka, jolla on keskeinen osa hahmoteltaessa alueen omalaatuista rakennus- ja esinekulttuuria.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=607000002>

662. Sotkuma Ortodoksikalmisto 100848

Kunta: Polvijärvi
Kohde: Sotkuma Ortodoksikalmisto
Tyyppi: asuinpaikat; hautapaikat

Ajoitus: historiallinen; kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Mäntykankaalla sijaitseva historiallisen ajan ortodoksikalmisto, jossa hautapainanteita ei ole erotettavissa maanpinnalle. Osa kalmistosta on tutkittu, ja yhdeksän vainajaa on nostettu tutkimusten ajaksi ja haudattu uudelleen. Paikalla on myös kivikautinen asuinpaikka. Kohde on Pohjois-Karjalan ainoa kaivauksin tutkittu kyläkalmisto.

VARK-perustelut:

Ortodoksien kyläkalmistot ovat Pohjois-Karjalalle omaleimainen piirre.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=607010013>

663. Sätös 100982

Kunta: Outokumpu

Kohde: Sätös

Tyyppi: asuinpaikat; hautapaikat

Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Poikkeuksellisen laaja, runsaslöytöinen ja pitkään asuttuna ollut neoliittisen kivikauden asuinpaikka-alue, jota on tutkittu useaan otteeseen 1950-luvulta lähtien. Asuinpaikalla on asuttu välillä 4500–2500 eaa. ja sieltä on löydetty varhaista asbestikeramiikkaa, tyypillistä kampakeramiikkaa ja Pöljän tyyppin asbestikeramiikkaa. Asuinpaikalla sijaitsee noin kymmenen asumuspainannetta. Toinen asuinpaikan kaivauksin tutkituista asumuspainanteista sisälsi hiiltyneinä säilyneitä puurakenteita. Suurin osa asuinpaikka-alueesta on kuitenkin ilman maan päälle näkyviä rakenteita.

VARK-perustelut:

Järvi-Suomen yksi laajimmista asuinpaikka-alueista, jolla ollut asutusta usean neoliittisen kivikauden vaiheen aikana. Kohde on kaikilla mittareilla mitattuna merkittävä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=309010002>

664. Vierunvuori 101256

Kunta: Heinävesi

Kohde: Vierunvuori

Tyyppi: taide, muistomerkit

Ajoitus: kivikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Kivikautinen kalliomaalaus sijaitsee pystysuorassa kallioseinämässä 13 metriä nykyistä vedenpintaa korkeammalla tasolla. Kallioliipan suojaaman kuvakentän oikeassa reunassa poikkeuksellisen hyvin säilynyt ihminen ja sydänpisteellä varustettu hirvi. Maalauskentän koko 1,5 x 3 metriä.

VARK-perustelut:

Osin poikkeuksellisen hyvin säilynyt neoliittisen kivikauden kalliomaalaus, joka sijaitsee veteen laskevan jyrkän lohkarikon yläosassa, lipan suojaamassa kallioseinämässä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=90010003>

665. Vihi 1 100886

Kunta: Rääkkylä

Kohde: Vihi 1

Tyyppi: asuinpaikat; hautapaikat; työ- ja valmistuspaikat

Ajoitus: historiallinen; kivikautinen; varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Laaja ja ympäristöltään edustava neoliittisen kivikauden asuinpaikka. Jyrkän harjurinteen juurella on etelään ja lounaaseen suuntautuvia terasseja, joilla on ollut asutusta useilla muinaisilla rantasoilla. Isoja asumuspainanteita on 11 (noin 7 x 9 m, syvyys 50 cm), ja pienempiä kuusi (halkaisija 3–4 m). Löytöaineisto on runsas ja monipuolinen varhaisesta asbestikeramiikasta kivikauden lopulle, noin ajanjaksolle 4500–2500 eaa. Paikalla on myös mahdollisesti nuorempaa varhaismetallikauden aineistoa. Löytöaineistossa osoittaa myös kuparin olleen käytössä jo kivikaudella.

VARK-perustelut:

Pohjois-Karjalan monipuolisimpia ja hienoimpia kivikauden asutuskohteita, jolla asumuspainanteita ja asutuksen jälkiä harjun alarinteen eri aikaisilla muinaisrantaterasseilla. Kohde on hyvin säilynyt, ja sen ympäristö on poikkeuksellisen näyttävä.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=707010045>

666. Viitaniemi 100939

Kunta: Kitee

Kohde: Viitaniemi

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: varhaismetallikautinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Matala ja pitkänomainen lapinraunio (3,3 x 7,6 m), joka sijaitsee rantakallion päällä aavan veden äärellä. Kohde ajoittuu varhaismetallikauteen.

VARK-perustelut:

Erinomaisesti säilynyt pitkänomainen lapinraunio erinomaisesti säilyneessä ympäristössä. Lapinraunio on rakennettu seuraamaan kalliopohjan murroksia.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=1000003397>

667. Öllölä Pörtsämö 100573

Kunta: Joensuu

Kohde: Öllölä Pörtsämö

Tyyppi: hautapaikat

Ajoitus: historiallinen

Lyhyt kohdekuvaus:

Ortodoksinen kyläkalmisto, josta tuli virallinen hautausmaa 1890-luvulla. Kalmiston käytön alkua ei ole tiedossa, mutta Öllölän kylä tunnetaan jo 1600-luvulta. Vuoden 1967 tutkimusraportissa se mainitaan jo käytöstä pois jääneeksi. Hautausmaan nuorempaan eteläosaan voidaan tehdä yhä hautauksia poikkeustapauksissa. Kohteessa on nähtävissä erilaisia hautauksia, mutta vanhempien hautausten merkit ovat lahonneet, ja hautapaikkoja on mahdollista havaita vain hautapainaumien tai matalina kumpuina havaittavien luonnonkivikiveysten avulla.

VARK-perustelut:

Todennäköisesti pitkän käyttöhistorian omaava, aktiivikäytöstä pois jäänyt luonnontilainen kyläkalmisto, joka sijaitsee erämaajärven rannalla. Historialliselle ajalle ajoittuvan kalmiston käytön alkamisaikaa ei tunneta.

Lisätietoa kohteesta: <https://www.kyppi.fi/vark.aspx?id=856010005>